

De redactie neemt afscheid van Henk van der Scheer

Tekst Feikje Breimer, foto's Abe Maaijen

Nog genoeg te doen!

Na bijna een halve eeuw actief te zijn geweest voor de NBV en de voorgaande imkerverenigingen neemt Henk van der Scheer afscheid als redacteur van *Bijenhouden*. Hij ontving in 2007 al een korfje voor zijn betrokkenheid en inzet. Ook ontving hij in 2018 een koninklijke onderscheiding (Ridder in de Orde van Oranje-Nassau). In dit artikel stellen alle redacteurs van het vakblad voor imkers een vraag aan Henk. Hoe kijkt hij terug op zoveel jaren ervaring?

Feikje Breimer is hoofdredacteur. Deze functie heeft Henk ook een klein jaar vervuld. Zij heeft de volgende vraag aan Henk:

“Wat is er zo bijzonder aan honingbijen dat je er zo lang en zo intensief mee bezig bent gebleven?”

Henk: “Ik heb al van jongs af aan belangstelling voor de natuur, voor de verschillen in landschappen en voor alles wat daarin leeft. Als gezin ging ik met mijn vrouw en twee dochters kamperen op campings met veel natuur en ik las van tevoren alles over de streek die we gingen bezoeken, veelal in Frankrijk. Thuis hadden we (soms twee tegelijk) katten, een hond, wandelende takken en cavia's. En ik begon met een aquarium met daarin tropische vissen waarvoor ik watervlooien ving in de gracht van Goes. Om die goed te houden, bewaarde ik die in een jampot met water onder een druppelende kraan in het toilet. Daar was niet iedereen blij mee.

Na de middelbare school (HBS-B) in Zwolle mocht ik eerst in militaire dienst bij de veldartillerie dienen. Ik had over die school een jaar te lang gedaan, omdat ik in die tijd mijn aandacht te veel op voetballen gericht had. Daarna heb ik in Utrecht biologie gestudeerd met als hoofdvakken microbiologie en fytopathologie. Zo kreeg ik vooral te maken met bacteriën, schimmels en zieke planten. Tijdens mijn arbeidzaam leven spitste zich dat toe op onderzoek aan zieke fruitgewassen.

Mijn fascinatie voor honingbijen begon tijdens een personeelsuitje van het Proefstation voor de Fruitteelt te Wilhelminadorp bij Goes naar het nationaal park De Grote Peel bij Asten. Bij de ingang stonden een aantal bijenkasten en een imker gaf daar uitleg over het fascinerende leven van de honingbijen. Toen vervolgens iemand opperde om een cursus imkeren te gaan volgen, heb ook ik me aangemeld evenals een aantal collega's van het proefstation. Die cursus was in 1976 met een heel hete zomer. Iedere veertien dagen waren de honingkamers vol. Dat heb ik daarna nooit meer zo beleefd. Enfin, daarna is het bijenvirus nooit meer weggegaan. Ik werd lid van de afdeling Noord- en Zuid-Beveland van de VBBN en na een paar jaar voorzitter van die afdeling. Snel volgde daarna het voorzitterschap van de groep Zeeland en in 1999 werd ik verzocht om zitting te nemen in het landelijk bestuur van de VBBN. Door mijn kennis van biologie, fruitteelt en onderzoek kreeg ik als taak om me in het bestuur bezig te houden met ziekten en plagen van honingbijen, met bestuiving en met onderzoek. Daarnaast kreeg ik de groepen Zeeland, Zuid-Holland en Noord-Brabant als aandachtsgebied. Ik ben acht jaar hoofdbestuurslid geweest tot kort na het tot stand komen van de NBV-fusie met de Brabanders en Limburgers. Die fusie leidde tot een veel te groot bestuur en dat was voor mij reden om mijn 'zetel' maar op te geven. Mijn belangstelling

Henk sluit de uitvliegopening van een van zijn bijenkasten.

ging ook altijd uit naar schrijven over kennis en wetenschap, vandaar dat ik na mijn hoofdbestuurperiode solliciteerde naar het lidmaatschap van de redactie van het nieuwe vakblad *Bijenhouden*. Naderhand heb ik begrepen dat met name Mari van Iersel een goed woordje voor me heeft gedaan om aangenomen te worden. Mari, nog wel bedankt daarvoor. Mijn streven was om *Bijenhouden* tot één van de betere bijenvakbladen van Europa te maken. Bij mijn toetreding waren er een paar uitstekende redacteurs die vooral praktijkgerichte verhalen produceerden. Ik wilde graag de wetenschap erbij betrekken, vandaar mijn vele verhalen over soms wel erg moeilijke onderwerpen die ik zo goed mogelijk trachtte te vertalen voor de praktische imker. Vooral dat hield me de laatste jaren van de straat.”

Abe Maaijen is beeldredacteur en heeft de volgende vraag:

“Wat zie je als grootste verschil in de imkerij tussen het begin van je carrière en het heden in Nederland en wat is je visie op de komende jaren?”

Henk: “Het grootste verschil zit in de aanwezigheid van varroamijten tegenwoordig. In de periode daarvoor hoefde je niet te bestrijden, in de periode daarna wel. Voor Nederland was die omslag omstreeks 1983. Dat gaf in het begin wel problemen. Nu gebruiken we gelukkig ‘natuurlijke’ middelen zoals mierenzuur, oxaalzuur en tijmolie. En het wordt nog beter met Darwiniaans imkeren waarbij honingbijen weerbaarheid verkrijgen tegen varroa.”

Piet van Dijk is journalist en is onlangs redactielid geworden. Hij is benieuwd naar Henks visie op het volgende onderwerp:

“Wat gaat de kastregistratieplicht betekenen voor de individuele hobbyimker, als die ook in Nederland wordt doorgevoerd?”

Henk: “Peter Elshout, oud-redacteur van *Bijen*, de voorloper van *Bijenhouden*, schreef in 2007 dat registratie voordelen bood (en nog steeds biedt) en geregeld zou moeten worden voor de hele EU. In geval van uitbreken van een besmettelijke dierziekte kan de overheid sneller en adequater optreden. Bovendien is dan bekend hoeveel volken er in elk land zijn en kan EU-geld eerlijker verdeeld worden dan nu het geval is. Nu overschatten landen het aantal volken om meer

geld binnen te halen. Met de mening van Elshout ben ik het eens. Probleem is dat bij invoering van kastregistratie leden van de imkerorganisaties zullen afhaken. Tot nu wordt gedoogd dat we geen registratie in Nederland hebben. Er zal dus niet langer gedoogd moeten worden bij invoering van registratie, maar opgetreden tegen imkers die geen lid zijn, maar wel imkeren."

Sarah van Broekhoven is redacteur en wetenschapper en heeft de volgende vraag:

"Op welke onderwerpen zou jij het liefst zien dat het bijenonderzoek zich de komende jaren concentreert?"

Henk: "Allereerst het bevorderen van Darwiniaans imkeren om plagen en ziekten te weren, dan wel te voorkomen. Daarnaast de insleep van plaaginsecten en ziekteverwekkers: hoe dit te voorkomen en hoe te bestrijden mocht insleep plaatsvinden. En tenslotte praktijkonderzoek naar het nut van snijden/koppen van darren als bestrijdingsmaatregelen tegen varroamijten. Afwegen van nut versus dierenmishandeling."

Kees van Heemert is redacteur en wetenschapper en is benieuwd naar de opvatting van Henk over het volgende onderwerp:

"Denk je dat de Westerse honingbij via 'Darwiniaans imkeren' eerder varroatolerant (resistent) wordt dan via de selectiemethode van Arista Bee Research?"

Henk: "Het proces via Darwiniaans imkeren gaat niet sneller/ eerder dan selecteren op varroasensitieve hygiëne (VSH) zoals Arista Bee doet. Het proces van Darwiniaans imkeren omvat in principe het selecteren van meerdere weerbaarheidseigenschappen, inclusief VSH. Het levert daardoor in principe een stabielere weerbaarheid op."

Job de Jonge is medicus en sinds vorig jaar lid van de redactie. Hij heeft een gewetensvraag voor Henk:

"Hoe denk je over waardevrije wetenschap en waardevrije journalistiek in het licht van belangen van sponsors van universiteiten en media. Hoe waardevrij is ons blad?"

Henk: "Als wetenschap en het publiceren daarover niet waardenvrij zijn, dan wordt het meer een soort religie; geen evolutie maar schepping. Dan worden bepaalde uitgangspunten als vaststaand aangenomen en wordt van daaruit geredeneerd naar 'waarheden'. Ik ben vroeger als onderzoeker wel eens gesponsord door onder andere Bayer. Dat heeft mij nooit weerhouden in mijn uitspraken en in mijn geschrijf om gewasbeschermingsmiddelen van Bayer en andere firma's negatief te beoordelen als ze niet effectief genoeg waren of ongunstige neveneffecten lieten zien. Het onjuiste 'getetter' van prof. dr. Jeroen van der Sluijs en dr. Ir. Henk Tennekes over neonicotinoïden als veroorzakers van wintersterfte bij honingbijen heb ik vanaf het begin dan ook altijd bestreden. Een paar jaar later werd duidelijk door onderzoek van Bijen@wur dat varroamijten die sterfte veroorzaken. Het tv-programma Zembla van BNNVARA heeft indertijd in deze een kwalijke rol gespeeld."

De bijenstal op het landgoed Reuvenusweerd.

Het landgoed Reuvenusweerd, waar Henk zijn bijenstal heeft staan.

Marga Canters voert het redactiesecretariaat en kent Henk al jaren, zij vraagt Henk:

"Wat laat je deze wereld na als mens en/of wat zou je willen dat mensen zich van jou zouden herinneren?"

Henk: "Ik heb geen ambitie om na mijn dood nog te regeren. Wanneer ik hier een antwoord op geef heb ik mijn focus op bijen. Maar in het algemeen ben ik altijd trots op mijn dochters. Dat staat natuurlijk voorop. In de periode dat ik VBBN-bestuurslid was heb ik veel tijd en energie gestoken in het overleg met het ministerie in een periode dat er sprake van was dat imkers een in mijn ogen veel te hoge eigen bijdrage moesten gaan betalen bij de aanpak van grote gezondheidsproblemen. Inmiddels speelt dat niet meer op die manier, maar toentertijd is het mij gelukt om de gevolgen voor de imkers te beperken. Daar kijk ik nog steeds tevreden op terug.

Waar ik op hoop is dat de wetenschap altijd het richtsnoer zal blijven om nieuwe uitdagingen het hoofd te bieden, want die zullen ongetwijfeld komen. Evolutie is niet meer weg te denken. Wetenschap is niet 'ook maar een mening', zoals sommigen menen en zeggen. Nee, wetenschap is een manier van leven. Je mag het oneens zijn met elkaar, maar respect voor een ander moet wel voorop staan."

Wietse Bruinsma is net als Henk al lang betrokken als redacteur bij het blad en was net als Henk in het verleden ook hoofdredacteur. Hij wil graag het volgende weten:

"Henk, blijf je eigenlijk schrijven?"

Henk: "Daarover twijfel ik. Ik ben niet bang voor een 'zwart gat' als ik daar mee zou stoppen. Ik ben mantelzorger voor mijn echtgenote Marian en heb nog genoeg te doen, onder andere op het gebied van genealogie, oftewel 'Waar kom ik vandaan?' Over wetenschappelijke ontwikkelingen schrijven, blijft mijn belangstelling houden. Dat is altijd mijn leidraad geweest bij het schrijven van artikelen. Je moet er wel wat van opsteken natuurlijk!" ●